

Garády Viktor:
AZ ERDŐ FEJEDELME

A szarvas az erdő fejedelme. Az erdő, a lombos, sűrű erdő az ő birodalma. És ahol legsűrűbb a lomb, ahova alig bír utat törni a napsugár, ott tölti a nappalt a szarvas. Meghúzza magát valami elrejtett völgykatlanban, amelyre ugyancsak nehéz ráakadni. És csöndes nyugalomban órák hosszat elpihen ottan.

Csak aztán, amikor leszáll az alkony, amikor az erdő már úgy rémlik, mintha az éjszakai álom kerülgetné, kerekedik föl a szarvas, hogy valami harapnivaló után nézzen. Soká ugyan nem kell keresgélnie. Mert hiszen mindenik lépés után új meg új terített asztal áll előtte. Ott a sok fű, ott a tömérdek sok falevél! Ez az ő eledele. Tehát az eledelszerzés nem kerül neki valami nagy fáradságba.

A szarvas eszerint növényevő állat, mint akárcsak a tehén, vagy teszem a tevé. De nem csak növényevő, hanem kérődző is, mint az említett két rokona. A lába is olyan, mint a tehéné. Páros ujjú, csakhogy karcsú és vékony. Ezért könnyedén és gyorsan tud futni. Amikor üldözik és menekülnie kell, úgy nekiiramodik a futásnak, mint a fergeteg. Nincs akkor akadály, amely sebes rohanását meg tudná lassítani. Árok, szikla, bokor, szakadék vagy patak hiába állnak útjába. Könnyű szerrel átugorja őket, hamarosan túlesik rajtuk. Sőt ha kell, beugrik a folyóba s azon is átúszik.

Ha háborítatlanul járhat-kelhet az erdőben, nemesen, szinte méltósággal teljesen hordozza a fejét. És délcegen, büszkén lépdel. Ide-oda forgatva eleven, okos szemét, hegyezve hosszú fülét. Folyton neszel, mert a sok üldözés félénk természetűvé tette. Szerencséje azonban, hogy kitűnő a hallása, mert ekként idejekorán elmenekülhet.

De néha bezzeg megesik, hogy áldozatul esik ellenségének. Különösen télen, amikor ugyanis nehezebb az eledelszerzés. Amikor mindent elföd a hó. Ilyenkor kénytelen a fák gyöngye rügyeit, fiatal hajtásait és kergét is lerágni. És ezzel nagy kárt okoz ám az erdőben.

No de ha aztán ráuszítják a szegényre a kopókat, eszeveszetten menekül. A vadász fegyvere azonban csakhamar eldördül. És ekkor vége van. Összeroskad és kileheli páráját. Sokszor megesik, hogy mégis elmenekül. Bár halálos sebet ejtett rajta a vadász golyója. A vadász pedig ekkor ütheti a nyomát. A szarvas megint fut, ameddig csak bír. Végre valami rejtkehelyen meghúzza magát és a halálos seb következtében lassankint elvérzik. Ilyenkor többnyire zsákmányul esik az erdő ragadozó vadjainak: a farkasnak, rókának, hollónak.

Erdeinkben ma már csupán csak egyfajta szarvas él. A gímszarvas. De hát ez is ritka állat már nálunk. Addig-addig üldözték, amíg csaknem kipusztították. Most már többnyire bekerített erdőkben, vadaskertekben tartogatják. Hadd legyen mit lőni a vadásznak, aki csak akkor boldog igazán, ha szarvast tud elejteni.

A szabad erdőben élő szarvas ma már ritka dolog. Csak a hegyes vidék nagy rengetegekben látható még gyakrabban. Itt aztán csakugyan gyöngyélete van. Akárhányszor elébük tűnik messziről egy-egy szarvastehén, amint kis borját ide-oda vezeti. Vagy meg-megáll valamelyik tisztáson, hogy egyetlen csemetéjét üde, zöld fűvel megkínálja, megetesse. A szarvas anya nagyon szereti ám az ő fehér foltos, sárga kis boci-

ját. Hű gondját viseli neki. Ha éhes, megszoztatja. Ha fázik, melengeti. Ha fél, cirógatja, nyalogatja.

A szarvasbika folyton résen áll és éber figyelemmel kíséri kis családját. Nehogy valami baja essék. Ha ellenséget lát, felkapja fejét és ide-oda lóbálja. Mintha hatalmas fegyverét, az ő ágas-bogas szarvát fenyegetés gyanánt mutogatni akarná.

A szarvastehénnek nincs szarva. A bikának sincs egész éven át. Mert minden esztendőben, az őszi hónapokban a szarvak lehullanak. De tavaszra újra megnőnek. A szarva azonban minden esztendőben egy-egy ággal szaporodik. Tehát ekként a szarvas éveinek száma a szarva ágaiból könnyen megállapítható.

A szarvas színe az évszakok szerint változik. Nyáron barna, télen szürke. A szőre nem valami finom. Ezért csupán csak a bőrét szokták feldolgozni. Azért is vadásszák leginkább. No meg a húzáért, amely nagyon ízletes. A bőrből kesztyűt, nadrágot, párnát, takarót készítenek. Azonkívül finomabb műszerek, kényesebb bútorok tisztítására is használják. A szarvának is hasznát látják. Gombot, késnyelet, ruhafogast s apróbb csecsebecsét csinálnak belőle. A szarvas hát eszerint hasznos állat. És éppen ezért üldözik annyira, hogy maholnap már olyan ritka lesz, mint a fehér holló.